

Türkad

YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Nilgün ÇELİK¹

ÖZET

Dil öğretimi, dinleme, okuma, konuşma, yazma ve anlama olmak üzere beş temel dil becerisine dayanmaktadır. Avrupa ülkelerinde, o ülkeye göç edenlerin ana dilini öğretimi için seviyelere göre ana dili öğretim materyalleri oluşturulmaktadır. Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe öğretimi materyallerinin en sistemli halini Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu kitaplarda görmekteyiz. Oluşturulan bu kitaplar, alandaki büyük boşluğu doldursa da ihtiyacı karşılama noktasında eksiklikler göstermektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı yurt dışındaki Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyalleri ve Çalışma Kitaplarını ders kitabı ölçütleri çerçevesinde incelemektir. (1-3, 4-5, 6-7, 8-10. Sınıflar) ve bu ders kitaplarına ait çalışma kitapları oluşturmaktadır. Kitaplardan elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ders kitaplarının hedef yaş düzeyine uygun olmadığı, kitapların nitelik bakımından eksiklikleri olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda ders kitaplarının geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yurt Dışındaki Türk Çocukları, Türkçe ve Türk kültürü ders kitapları, ders kitabı değerlendirme.

AN EVALUATION ON COURSE BOOKS USED IN TURKISH TEACHING OF TURKISH CHILDREN LIVING ABROAD

ABSTRACT

Language teaching is based on five basic languages skills: listening, reading, speaking, writing and comprehension. In European countries, mother tongue teaching materials are created according to the level of mother tongue teaching of immigrants to that country. We see in the books that the Ministry of National Education has prepared the most systematic state of Turkish teaching materials for Turkish children living abroad. These books, which are created, fill the big gap in the area, but they show deficiencies at the point of need. From this point of view, the aim of this study is to examine Turkish and Turkish culture course teaching materials and study books prepared for Turkish children living abroad. The data collection tool of the descriptive work constitutes the teaching materials for Turkish and Turkish Culture Lessons (1-3, 4-5, 6-7, 8-10 Grades) and workbooks for the set ext books. Content analysis was performed on the data obtained from the books. As a result of the analysis, it was sent hat the text boks did not match the target age level and the books had quality deficiencies. Suggestions for the development of text books have been made in this direction.

Key Words: Turkish children living abroad, Turkish and Turkish culture text books, Ccourse book evaluation.

Giriş

Türklerin Avrupa'daki yaşam içerisinde yer almaları 1960'lı yıllarda başlayan göç hareketi ile olmuştur. Kendi köy ve kasabasında ve hatta şehrinde iş sahibi olamayan bir grup insan Avrupa'nın sunduğu iş imkanlarından yararlanmak amacıyla işçi olarak Avrupa'ya gitmiş ve belirli bir süre çalıştıktan sonra dönmeyi amaçlamışlardır. Dönme amaçlarının temel nedeni bu toplulukların farklı dil ve din anlayışına sahip olmaları ve yetiştirecekleri yeni neslin bu kültürden etkilenmelerini istememeleridir. Ancak bu işçi grubu çalışma amacıyla gittikleri bu ülkelerin zenginliği ve sosyal devlet anlayışının da etkisiyle yerleşme kararı almışlardır. Yabancı ülkelere yerleşen bu işçi grubunun oluşturduğu yeni nesil çeşitli problemlerle karşılaşmıştır. Bu problemlerin başında dil problemi gelmektedir. Yurt dışında yaşayan Türklerin yaklaşık 1/5'ini 4-18 yaş arası çocuk

¹ MEB İngilizce Öğretmeni, Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Öğrencisi.

ve gençler oluşturmaktadır. Türk kültürü ve Türk benliğini unutmaması için Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının anadili olan Türkçeyi iyi bilmesi gerekir. Bu amaçla Türkiye Cumhuriyeti Devleti Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının eğitimi ile ilgili öğretmenler görevlendirmiştir. Bu amaçla Türkçe ve Türk Kültürü dersi içeriğince 2009 yılından itibaren yayınlanan program doğrultusunda kitap setleri hazırlanmıştır.

Türkçe ve Türk Kültürü serisi kitapları, seviyeye ve dil becerilerini kullanmaya uygun etkinlikler içermektedir. Türkçe ve Türk Kültürü serisi kitaplarındaki metinler, beş temel dil becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarla desteklenmektedir. Dinleme, okuma, okuduğunu anlama, yazılı ve sözlü anlatımı destekleyen etkinlik ve uygulamalar bulunmaktadır.

Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe öğretiminin merkezinde bulunan metinlerin okuma-anlama becerisi yanı sıra, diğer dil becerilerinin de kazandırılmasında birinci önceliklidir. Bu yüzden metinlerin güncel, öğrencinin yaş seviyesine uygun ve yeterli uzunlukta olması gerekmektedir.

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmalarda kitaplarda bazı eksikliklerin olduğu belirtilmiştir. Özcan (2011), "6.-7. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu: Fransa örneği" adlı çalışmasında hazırlanan ders kitaplarının 6. ve 7. sınıf seviyesinden çok yüksek olduğunu, yaş seviyesine göre zor metinler içerdiğini belirlemiştir. Ateşal (2014), "8-10. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının hedef yaş düzeyine uygunluğu" adlı makalesinde 8. ve 10. sınıf ders kitabının da aynı şekilde seviye ve yaş düzeyine uygun olmadığı sonucuna varmıştır. Çınar ve İnce (2015) tarafından yazılan "Türkçe Ve Türk Kültürü Ders Kitaplarındaki Söz Varlığına Derlem Temelli Bir Bakış" makalede Türkçe ve Türk Kültürü Kitaplarındaki metinlerin kelime öğretimi açısından seviye ve yaş düzeyine uygun hazırlanmadığını tespit etmişlerdir. Ekmekçi ve Karadüz (2015) "Yurt Dışında Yaşayan İki Dilli Çocuklar İçin Hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Kitabına Eleştirel Bir Bakış" adlı çalışmalarında ise 6 ve 7. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki metinlerin bilgilendirme hataları içerdikleri, tutarlılık bakımından kusurlu olduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca kitaplardaki bazı görsellerin içerikle uyumlu olmadığını, dil ve anlatımın hatalı olduğunu belirlemişlerdir. Çelik ve Gülcü'nün (2016) "Yurtdışında Kullanılan Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarına Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmalarında öğretmenlerden ders kitaplarını dış özellikleri bakımından, içerikleri yönünden, ölçme ve değerlendirme, görsel (resim, fotoğraf, grafik, harita vb.) tasarım açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmenler, Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının birçok yönden eksik olduğu kararına varmışlardır. Bu çalışmalardan elde edilen sonuçlara bakıldığında kitapların nitelik bakımından eksiklerinin olduğu görülmektedir.

Bu çalışma, evren olarak tespit edilen Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe öğreten kitaplardaki eksikliklerin belirlenmesi, kültürel unsurları ve bunlarla ilgili etkinliklerin nitelik, nicelik özelliklerini ortaya koyması; bunlarla ilgili yorumlar içermesi; literatürde de bu durumu tespit eden çalışma bulunmaması yönüyle ve adı geçen program uyarınca hazırlanan ve evren olarak seçilen kitaplardaki kültürel öğeleri tespit etmesi yönüyle önemlidir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yurt dışındaki Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyalleri ve Çalışma Kitaplarını ders kitabı ölçütleri çerçevesinde incelemektir. Bu amaç çerçevesinde çalışmada şu sorulara cevaplar aranmıştır:

1. 1-3. Sınıflar Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyali ve Çalışma Kitabı, ders kitabı ölçütlerine uygun mudur ve hedef kitleye göre midir?
2. 4-5. Sınıflar Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyali ve Çalışma Kitabı, ders kitabı ölçütlerine uygun mudur ve hedef kitleye göre midir?
3. 6-7. Sınıflar Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyali ve Çalışma Kitabı, ders kitabı ölçütlerine uygun mudur ve hedef kitleye göre midir?
4. 8-10. Sınıflar Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyali ve Çalışma Kitabı, ders kitabı ölçütlerine uygun mudur ve hedef kitleye göre midir?

Yöntem

Çalışmada betimsel araştırma modeli esas alınmıştır. Materyal olarak MEB'in hazırlanmış olduğu ders kitapları ve Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretimi için oluşturulmuş çalışma kitapları ele alınmıştır.

1. Türkçe ve Türk Kültürü ders öğretim materyalleri ve çalışma kitaplarının genel özelliklerine yönelik bulgu ve yorumlar

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2009'da hazırlanan "Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı (1-10. Sınıflar)" 2009-2010 Öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (Şen,2010).

Programın genel felsefesi, anadilini iyi bilen birinin başka bir dilde kendini ifade etmesinin de daha iyi olacağı önermesine dayanmaktadır. Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı (2009) na göre:

" kazandırılacak beceriler, buldukları ülkenin dilini daha kolay öğrenmelerine katkı sağlayacak; çocuklarımız hem kendi ülkelerinin hem de yaşadıkları ülkenin insanlarıyla sağlıklı iletişim kurabileceklerdir."

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Yurt Dışındaki Türk Çocuklarının eğitimi için tasarlanan ve 400 bin adet basılan "Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitapları" 2010 yılında Eğitim Ataşeliklerine gönderilmiştir.

Türkçe ve Türk Kültürü seti, Avrupa Dil Portföyünün belirlediği kriterlere ve konulara uygun olarak hazırlanmıştır. Set; 1-3, 4-5,6-7,8-10 olmak üzere 4 Ders Kitabı, 4 Çalışma Kitabı ve bir Öğretmen kitabından oluşmaktadır. 1-3, 4-5 ders kitaplarında beş ünite bulunmaktadır,6-7,8-10 ders kitaplarında Türkçe dört ünite, Türk Kültürü beş ünedir. Çalışma kitapları ve öğretmen kitabı da ders kitaplarına uygun şekilde hazırlanmıştır.

Türkçe ve Türk Kültürü serisi kitapları, seviyeye ve dil becerilerini kullanmaya uygun etkinlikler içermektedir. Türkçe ve Türk Kültürü serisi kitaplarındaki metinler, beş temel dil becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarla desteklenmektedir. Dinleme, karşılıklı konuşma, okuma, yazılı ve sözlü anlatımı destekleyen etkinlik ve uygulamalar bulunmaktadır.

Ders kitaplarında ünitelerin konularına paralel olarak; günlük hayatta görülebilecek fotoğraf kareleri, Türk kültürünü yansıtan renkli resim ve fotoğraflar bulunmaktadır. Serinin çalışma kitapları da renklidir. Ünitelerle bağlantılı birçok alıştırmaya sahiptir.

Kitaplarda, Alfabemizi Tanıyalım, Günlük hayatta Türkçemiz, Vatanım, Vatanımı Seviyorum Atatürk ve Cumhuriyet, Yaşayan Kültürümüz, Yaşadığımız Ülke ve Türkiye gibi ünitelerde Türkiye, Türk dili ve kültürü görsel öğelerle anlatılmaktadır. Bu ünitelerde atasözleri ve deyimler öğrencilere tanıtılırken, sünnet ve düğün törenleri, cenaze töreni, ad koyma gibi gelenekler de yer almaktadır. Türk müziği ve edebiyatında yer tutan Barış Manço, Neşat Ertaş, Sezen Aksu, Ruhi Su, Fazıl Say, Aşık Veysel, Zeki Müren, Sezai Karakoç, Cemil Meriç, Yahya Kemal gibi isimler tanıtılmaktadır. Kaynaklarda dini konulardan da bahsedilmekte olup her kitabın son ünitesi din kültürüne ayrılmıştır.

Ders kitaplarında her ünitenin sonunda konularla örtüşecek nitelikte şarkılara ve türkülerine yer verilmiştir. Dersin işleniş sırasında işe koşulacak bu şarkılar ve türküler yoluyla hem dersin daha zevkli hâle getirilmesi hem öğrencilerin dil gelişimine ve soyut düşüncelerine katkı sağlanması hem de kültürel zenginliğimizin bir parçası olan şarkı ve türkülerimizle buluşmaları amaçlanmıştır.

Kitaplarda geçen bazı kelimelerin anlamları kitap sonunda verilen sözlük bölümünde yer almaktadır. Çalışma kitaplarında Türkçe metinlerle ilgili anlamı bilinmeyen kelimelere yönelik etkinliklere de yer verilmiştir. Sözlük kısmı Türkçeden Türkçeye şeklindedir.

Türkçe ve Türk Kültürü serisini fiziksel özellikler açısından değerlendirirsek ebatı 19.5x27.5 cm'dir. Ders kitapları 1-3.sınıf için sayfa sayısı 193,çalışma kitabı 160; 4-5. sınıf için sayfa sayısı 223,çalışma kitabı 187; 6-7. sınıf için sayfa sayısı 214,çalışma kitabı 245; 8-10. sınıf için sayfa sayısı 329, çalışma kitabı 218 sayfadan oluşmaktadır. Ders kitaplarının okuma metinleri içermesi aslında sayfaları da diğer bütün biçimsel özellikleri gibi yabancı dil öğretimi için kullanılan kitap setleriyle aynı paralelliktedir.

Sette kazanımlar, öğrencilerin gelişim düzeyine göre aşamalı olarak verilmektedir. Bu durum yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak planlanmıştır. Deniz ve Uysal (2010)' ın oluşturmuş oldukları okuma becerisine yönelik kazanımların bir kısmının sınıf seviyelerine göre dağılımı programdaki tekrar sayıları esas alınarak verilmiştir.

Tablo 1. Okuma Kazanımlarının Bir Kısmının Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımı

Kazanımın Adı	Sınıf Seviyeleri									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Okuduğu metinle ilgili görselleri metinle ilişkilendirir.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Okuduğu metinde geçen bilmediği kelimelerin anlamlarını tahmin eder/ araştırır.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3. Okuduğu metinde geçen olayın yerini, zamanını, şahıs ve varlık kadrosunu belirtir.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4. Okuduğu metnin konusunu belirtir.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Okuduğu metnin ana düşüncesini/ ana duygusunu belirtir.				x	x	x	x	x	x	x
6. Okuduklarını kendi cümleleri ile özetler.				x	x	x	x	x	x	x
7. Okudukları arasında neden sonuç ilişkisi kurar.						x	x	x	x	x
8. Okuduklarında geçen kişilerin fiziksel ve ruhsal özelliklerini belirtir.						x	x	x	x	x
9. Okuduğu metinde geçen millî ve evrensel kültür değerlerini fark eder.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
10. Okuduğu metne uygun başka bir başlık bulur.				x	x	x	x	x	x	x
11. Okuduğu metinle ilgili sorulara cevap verir.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
12. Okuduğu metinle ilgili sorular sorar.				x	x	x	x	x	x	x
13. Okuduklarıyla ilgili kendi yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.				x	x	x	x	x	x	x
14. Bir etkinliğin veya işin aşamalarını anlatan yönergeleri uygular.				x	x	x	x	x	x	x
15. Okuduklarına ilişkin karşılaştırmalar yapar.						x	x	x	x	x
16. Okuduklarının başlangıç, gelişme ve sonuç bölümlerine ilişkin tahminlerde bulunur.				x	x	x	x	x	x	x
17. Metindeki düşünceler ile kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler.						x	x	x	x	x
18. Okuduklarında ortaya konulan sorunları belirler ve onlara farklı çözümler bulur.						x	x	x	x	x

TRT Ankara Radyosu ve EĞİTEK’le iş birliği yapılarak dinleme metinlerinin yer aldığı dinleme CD’si hazırlanmıştır (Şen,2010). Her ünite de bir dinleme metni yer almaktadır. Dinleme metinleri, sınıf ortamında CD’den dinletileceği veya öğretmen tarafından öğretmen kılavuz kitabından okunacağı için ders kitaplarında dinleme metinlerine yer verilmemiştir.

Tablo 2. Dinleme Metinlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımı

Sınıflar	1-3	4-5	6-7	8-10
Dinleme	-Türkiye’ m	-Cennet Bursa	-İstanbul	-Evliya Çelebi
Metinleri	-Uçan Halı	-Cumhuriyet	-Mustafa	-Fil Hikâyesi
	-Mendil	Şiiri	Kemal'in	-Türküler
	Kapmaca	-Ramazan	Kağnısı	Dolusu
	-Ninemin	İkramı	-Ev İşleri	-Çekoslovakya
	Hazinesi	-Anneannemin	-Çiçek	Türkler
		Turşusu	Aşısı	

1.1. Türkçe ve Türk Kültürü 1-3. sınıflar ders öğretim materyaline yönelik bulgu ve yorumlar

1-3. sınıflarda Türk kültürü kazanımları Türkçe metinler aracılığıyla verilmiştir. 1-3. sınıflar Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı’nda diğer sınıflardan farklı olarak “Alfabemizi Tanıyalım”, “Günlük Hayatta Türkçemiz” bölümleri yer almıştır.

Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi için belirlenen ilkelere uygun olarak alfabe öğretimi ile başlamaktadır. Harflerin büyük-küçük şekilleri ve söylenirken harflere yardımcı seslerle birlikte olan şekilleri verilmiş, ünlü-ünsüz harfler belirtilmiştir. İngiliz, Fransız ve Alman alfabeleriyle karşılaştırma yapılmıştır. Ayrıca aylar, günler, mevsimler, rakamlar ve bazı sayıların okunuşları da belirtilmiştir. Renkler, saatler, günlük hayatta yapılan işler, hayvan sesleri girişte verilenler arasındadır.

Ünite isimlerine bakıldığında, isimlerin Türkçe öğretiminde 1-3. sınıf seviyesi için gerekli konuların ele alındığı ve bu seviye için belirlenen konuları içeren metin örnekleri görülmektedir.

3. sınıflarda Türk kültürü kazanımları Türkçe metinler aracılığıyla verilmiştir. 1-3. sınıflar Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı’nda diğer sınıflardan farklı olarak “Alfabemizi Tanıyalım”, “Günlük Hayatta Türkçemiz” bölümleri yer almıştır.

‘Türkiye’me Yolculuk’ adlı ilk ünite de Türkiye’nin güzelliklerinden, tatil yerlerinden, şehirlerinden bahsedilmiştir. Serbest okuma metinleri bulunmaktadır. Türkiye’me Yolculuk ünitesinde bulunan metinler şunlardır:

“Özgenin Türkiye Anısı, Kemeçe, Türkiye’ m (Şiir), Anadolu (Şarkı), Sevgili Anadolu’ m (Şarkı)”

“Vatanım” isimli ikinci ünite de; “Vatanımı Seviyorum”, “Türk Bayrağına ve İstiklal Marşına Saygı”, Atatürk’ün Vatan sevgisi”, Bayrağa Şarkı(Şiir), Ayşegül (Serbest Okuma Metni), Atatürk ve Hizmetleri, Şairin Vefası, Güzel Yurdum (şarkı), Türkiye’ miz (şarkı). Ünite de konularla ilgili resim ve fotoğraflar da kullanılmıştır.

İkinci ünite de birinci üniteye nazaran biraz daha uzun metinler göze çarpmaktadır. “Ayşegül” adlı metinde konuşma-sohbet havası öne çıkmaktadır. “Atatürk’ün Vatanseverliği” anlatımsal bir metindir.

“Kültürümüzden Bir Demet” adlı üçüncü ünite; Selamlaşma, Bayramlarımız, Sofra Adabı, Oyun, Oyuncaklar ve Ben, Bilmece, Ninni, Tekerleme, Saymaca olmak üzere beş bölümden oluşur. “Musa’nın Mutlu Günü” diyalog şeklinde verilmiştir. Bayramlarımız bölümünde dini ve milli bayramlarımız hakkında bilgi veren metinler bulunmaktadır. Serbest Okuma Metinleri: Bayramlık, Parayı Veren Düdüğü Çalar, Balcı Dede, Hacivat’ın Bilmececi, Sevinç Adlı Bulut, Selam (şiir), Dünya Çocukları (Şiir), Topum (şiir) ,Yiyecekler Konuşuyor, İşini İyi Yapmak adlı metin ve şiirler bulunmaktadır.

Haydi Şarkı Söyleyelim bölümünde Atabarı, Bugün Bayram, 23 Nisan Marşı, Ben Bir Uçurtmayım, E bebeğime e gibi şarkılar, ninni ve marş bulunmaktadır.

“Ailem ve Türkiye’deki Yakınlarım” adlı dördüncü ünite; Ailem ve Ailemle İlişkilerim, Türkiye’deki Yakınlarım, Arkadaşlarım, Atatürk’ün Çocukluk Yılları olmak üzere dört bölüm bulunmaktadır. Serbest Okuma Metinleri: İki arkadaş ve ayı, Akrabalık İlişkileri (şiir), Atatürk çocuk olmuş, Cansu’nun yeni arkadaşları, Kırılan Bebek, Ormandaki Apartman adlı metinler bulunmaktadır. Haydi şarkı söyleyelim bölümünde; küçük kardeş, annem adlı şarkılar bulunmaktadır.

“Allah inancı” adlı beşinci ünite; Her Şeyi Yaratın Allah’tır, Günlük Hayatta Dinî İfadeler ve Semboller, Hz. Muhammed (s.a.v.)*’ın Çocuklara Verdiği Değer, Güzel Davranışlar, Sübhâneke Duası, Fatıha ve İhlas Sureleri olmak üzere beş bölümden oluşur. Serbest okuma metinleri; İlk Müslüman çocuk Hz. Ali, Binek adlı metinler bulunmaktadır. Haydi şarkı söyleyelim bölümünde; Teşekkür ederim Allah’ım, Bizim İçin Yarattı, Besleme, Allah, sen yarattın, sen duyarsın Allah’ım, Yetim Kız Şarkısı bulunmaktadır.

1-3.sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabındaki metinlerin azlığı ve kitapta metinler yerine görsellerin, öğrencilerin yaş düzeyleri de dikkate alınarak, daha çok kullanılmış olması dikkat çekmektedir.

Dil öğretimi sırasında alt sınıflarda oyunla öğretim yöntemi oldukça yaygındır.1-2-3.sınıf ders kitapları hazırlanırken bu yöntemden yararlanılmamıştır. Ayrıca 1-2-3.sınıflara yönelik tek bir ders kitabı hazırlanmıştır. Birinci sınıf, özelliği bakımıyla diğer sınıflarla ele alınacak bir sınıf değildir.

1-3. sınıflarda okuma daha çok alışkanlık haline dönüştürülmesi gerekli bir beceri olarak algılanmalıdır. Hedef kitle iki dilli bireyler olduğu için bu daha da önemli bir konudur. Bu tür öğrencilerin sınırlı kelime bilgisi ve okuduğunu anlama gibi sorunlarla da baş etmesi gerekmektedir. Ayrıca ders saatinin de haftada en fazla iki saat olduğu düşünülürse bu yaş grubu için oluşturulan materyaldeki metinlerin öğrencilerin sınırlı kelime bilgisi dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

1.2. Türkçe ve Türk Kültürü 4-5.Sınıflar Ders Öğretim Materyaline Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Türkçe ve Türk Kültürü dersi 1-3. sınıflarda metinlerden hareketle işlenirken,4.sınıftan itibaren Türkçe ve Türk Kültürü ayrı ayrı verilmektedir. Türkçe dersindeki metinler Türk kültür öğelerini yansıtan niteliktedir.

4 ve 5. sınıflar Türkçe ve Türk kültürü öğretim materyalleri; ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, dinleme metinleri ve ünite şarkılarının yer aldığı CD’den oluşmaktadır. 4-5. sınıflarda Türkçe metinler; Türk kültürü kazanımlarını da destekleyecek şekilde verilmiştir.

4-5. Sınıflar Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı;

- Türkiye'mizi Tanıyalım
- Atatürk ve Cumhuriyet
- Yaşayan Kültürümüz
- Yaşadığımız Ülke ve Türkiye
- İman, İslam, Ahlak ünitelerinden oluşmaktadır.

İnce ve Çınar’ın yapmış olduğu inceleme sonucunda ilk bulgu olarak 4-5.sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabındaki metinlerde 2856 farklı kelime tespit edilmiştir. Anadili olarak Türkçe konuşan ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin yaklaşık 1000-1500 kelime bilmesi gerektiğini vurgulayan İnce ve Çınar bu durumda 2856 kelime bulunan bu kitabın sözcük dağarcığı açısından yetersiz olduğu söylemektedirler. Çalışmanın ikinci bulgusu, Göz’ün “Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü”ndeki listesinde ilk 1000 sözcükten 828’inin ders kitabında yer bulabilirken 172 sözcüğün kitapta yer bulamadığıdır.

1.3. Türkçe ve Türk Kültürü 6-7. Sınıflar Ders Öğretim Materyaline Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Kitapta 4-5 sınıf ders kitabında olduğu gibi önce Türkçe ardından Türk kültürü bölümlerine yer verilmiştir. İki bölüm arasında birliktelik sağlanmıştır. Buna göre;

Türkçe

Kitap dört üniteden oluşmuştur:

- Yaşam Kaynaklarımız
- Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne
- Kültürümüzden Renkler
- Türkiye ve Türkler

Türk Kültürü

Kitap beş üniteden oluşmuştur:

- Yaşam Kaynaklarımız
- Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne
- Kültürümüzden Renkler
- Türkiye ve Türkler
- İslam, İnanç ve Değerler

Kitapta “Bunları biliyor muydunuz?”, “Okuyalım Düşünelim”, “Düşünelim-Söyleyelim” ve “Mercek Altında” kutucuklarına öğrenmede dikkati çekmek amacıyla yer verilmiştir.

Ünite başlarında verilen sorularla öğrencilerin ön bilgilerinin harekete geçirilmesi amaçlanmıştır.

Ünite sonlarında verilen değerlendirme çalışmasıyla öğrencilerin bilgilerini pekiştirmeleri amaçlanmıştır.

Her üniteye hazırlık soruları ve metni anlama soruları bulunmaktadır. Resim ve fotoğraflar metinle ilgilidir.

Bu sınıf seviyesindeki öğrencilerin yaş grupları 11-12 olduğu düşünülürse metinler yaş grubuna göre ağırdır. Yurt dışında yaşayan Türk öğrencileri ile ana vatandaki Türk öğrencilerin dil gelişimi aynı değildir. Bu seviyedeki öğrenciler için seçilen metinler 6.sınıflar için 10-11 yaş grubu,7.sınıflar içinse 11-12 yaş grubu seviyesinde olmalıdır.

1.4. Türkçe ve Türk Kültürü 8-10. Sınıflar Ders Öğretim Materyaline Yönelik Bulgu ve Yorumlar

8-10. Sınıflar Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabındaki Türkçe metinlerle, Türk kültür öğelerinin yansıtılmasına; millî, kültürel ve ahlaki değerlerin verilmesine özen gösterilmiştir. Kitapta hikâye, masal, roman (öyküleyici), makale, deneme, sohbet, fıkra (bilgilendirici) ve şiir türünde metinlere yer verilmiş, Türk edebiyatının belli başlı yazar ve şairleri tanıtılmıştır.

Metinlerle öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma, yazma becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Metinlerden önce verilen “Hazırlık Çalışmaları” ile öğrencilerin konuya hazır hâle getirilmesi amaçlanmıştır.

Kitapta Türkçenin sözlü ve yazılı anlatımlarda kurallarına uygun biçimde kullanılmasına yönelik çalışmalara yer verilmiştir.

8-10. kitaplarındaki metinler 6-7. sınıf kitaplarında olduğu gibi seviyenin üzerindedir. Çok fazla kültür ögesi verilmeye çalışılmıştır.

Sınıf seviyelerine göre kitaplardaki metinlerde bulunması gereken özelliklere bakıldığında;

1. Metin kültürel özellikler taşıyor mu? Türk mutfağı,6-7. sınıf, sayfa 134
2. Metin kültür aktarımı için yeterli mi? Türkülerimiz,6-7. sınıf, sayfa 130
3. Edebi metin kullanılmış mı? Oğuz Kağan destanı,8-10. sınıf, sayfa 29
4. Metinlerde dünya tarafından tanınmış Türk şahsiyetlere yer verilmiş mi? Türk kültürüne hizmet edenler, 8-10. sınıf, sayfa 118
5. Metinlerde geleneklerden söz edilmiş mi? 4-5. sınıf, sayfa100
6. Metinlerde atasözleri ve deyimlere yer verilmiş mi? 8-10. sınıf, sayfa 40
7. Diyalog metni var mı? Türkçe ve Türk Kültürü 1-3. Sınıf, Hacivat'ın Bilmecesi

Sınıf seviyelerine göre kitaplarda bulunan kültürel unsurları incelediğinde aşağıdaki tablolar yardımcı olacaktır.

Tablo 3. Türkçe ve Türk Kültürü 1-3. Sınıflar Ders Öğretim Materyalinde Ünitelere Göre Bulunan Kültürel Unsurların Dağılımı

Kitabın Adı	Sayfa/Ünite	Bulunan Kültürel Unsurlar
Türkçe ve Türk Kültürü 1-3	3.Ünite	Dini ve milli bayramlarımız ile ilgili okuma metinleri
	101	Nasrettin Hoca fıkrası (parayı veren düdüğü çalar)
	106	Hacivat'ın Bilmecesi
	107	Hacivat karagöz resmi
	163	Beklenen peygamber Hz Muhammed okuma metni

Tablo 4. Türkçe ve Türk Kültürü 4-5. Sınıflar Ders Öğretim Materyalinde Ünitelere Göre Bulunan Kültürel Unsurların Dağılımı

Kitabın Adı	Sayfa/Ünite	Bulunan Kültürel Unsurlar	
Türkçe ve Türk Kültürü 4-5	16	Türkiye hakkında bilgi	
	19	Türkiye'den resimler	
	27	Tarihi ve doğa güzelliklerimiz	
	50	Atatürk ve Cumhuriyet hakkında bilgi	
	93	23 Nisan hakkında bilgi	
	100	Geleneklerimiz	
	115	Geleneksel oyunlarımız	
	120	Atatürk ve Türk Kültürü	
	126	Keloğlan	
	146	Kızılay	
	152	Ankara Hakkında bilgi	
	190	Dini aylar, geceler	

Tablo 5. 6-7. Sınıflar Türkçe ve Türk kültürü Ders Öğretim Materyalinde Ünitelere Göre Bulunan Kültürel Unsurların Dağılımı

Kitabın Adı	Sayfa	Bulunan Kültürel Unsurlar
Türkçe ve Türk Kültürü 6-7	4,8,13,14	Anadolu ile ilgili metinler ve resimler
	24	Mimar Sinan ve eserleri
	36	Halk oyunları hakkında bilgiler
	50	Nevruz ile ilgili bilgi ve resimler
	135	Yemek kültürümüz ile ilgili ayrıntılar
	140,141,142	Geleneksel el sanatlarımız

Tablo 6. Türkçe ve Türk kültürü 8-10. Sınıflar Ders Öğretim Materyalinde Ünitelere Göre Bulunan Kültürel Unsurların Dağılımı

Kitabın Adı	Sayfa	Bulunan Kültürel Unsurlar
Türkçe ve Türk Kültürü 8-10	2	Türkiye hakkında bilgiler
	4,27	İstanbul hakkında resim ve metinler
	29	Oğuz kağan destanı
	40	Atasözlerimiz
	90-107	Türkiye’de nüfus ve ekonomi
	118-158	Türkiye tarihi hakkında bilgi
	186	Türk mimarisi
	274	Kültürümüzde tasavvufi yorumlar

1.5. Türkçe ve Türk Kültürü 1-10. Sınıflar Çalışma Kitaplarına Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Çalışma kitaplarındaki etkinlikler yetersizdir; var olan etkinlikler ise öğrencilerin derse odaklanmasını sağlayacak nitelikte değildir. Etkinliklerin sayısının artırılması gerekmektedir.

Çalışma kitaplarında her tema sonunda “Öz Değerlendirme Formu” başlığı altında bağımsız ölçme-değerlendirme bölümü yer almaktadır. Çalışma Kitabı’nda sayfa altlarında “Araştıralım” kutucukları verilerek öğrencilerin bir sonraki dersle ilgili araştırma konularına hazırlanmaları hedeflenmiştir.

İncelenen çalışma kitaplarının tema kapsamındaki etkinlik sayısında farklılıklar görülmektedir.

Tablo 7. Tema / Bölüm ve Etkinlik Sayısıyla Tema / Bölüm Başına Düşen Ortalama Etkinlik Sayısının Dağılım Durumu

Çalışma Kitabının Sınıf Seviyesi	Tema / Bölüm Sayısı	Toplam Alıştırma / Etkinlik Sayısı	Tema / Bölüm Başına Düşen Ortalama Etkinlik / Alıştırma Sayısı
Türkçe ve Türk Kültürü 1-3.sınıflar	5	153	31

Türkçe ve Türk Kültürü 4-5.sınıflar	5	254	51
Türkçe ve Türk Kültürü 6-7.sınıflar	4	197	50
Türkçe ve Türk Kültürü 8-10.sınıflar	4	186	47

Tablo 8. Tema/Bölüm İçerisindeki Alıştırma/Etkinliklerin Öğrenme Alanına /Temel Dil Becerilerine Dağılım Durumu

Çalışma Kitabının Sınıf Seviyesi	Alıştırma/Ders Etkinliklerin Öğr. Alanı ve Temel Dil Bec.ne Göre Dağılımı					Etkinliklerin İçerik Özellikleri
	Okuma Anlama	Dinleme Anlama	Konuşma (Sözlü Anlatım)	Yazma (Yazılı Anlatım)	Diğer (ölçme ve Değ.me vb.)	
Türkçe ve Türk Kültürü 1-2-3.sınıflar	123	9	9	9	4	Etkinlikler/alıştırmalar dil becerilerini geliştirme, konuları pekiştirme ve etkinlik içi ölçme-değerlendirme amacıyla yapılmaktadır.
Türkçe ve Türk Kültürü 4-5.sınıflar	184	4	50	16	2	Etkinlikler/alıştırmalar dil becerilerini geliştirme, konuları pekiştirme ve etkinlik içi ölçme-değerlendirme amacıyla yapılmaktadır.
Türkçe ve Türk Kültürü 6-7.sınıflar	140	12	10	10	25	Tema / Bölüm içerisinde bağımsız Değerlendirme başlığı altında farklı soru türleriyle dil becerilerinin edinme durumu belirlenmeye çalışılmıştır
Türkçe ve Türk Kültürü 8-10.sınıflar	123	8	12	18	25	Tema / Bölüm içerisinde bağımsız Değerlendirme başlığı altında farklı soru türleriyle dil becerilerinin edinme durumu belirlenmeye çalışılmıştır

Türkçe ve Türk kültürü 1-3.,4-5.sınıflarda çalışma kitaplarında her tema kapsamında az da olsa etkinlik içi değerlendirme uygulamalarına yer verilmiştir.

Türkçe ve Türk kültürü 6-7,8-10. sınıflarda çalışma kitaplarında ise her tema sonunda *Değerlendirme* başlığı altında bağımsız ölçme-değerlendirme bölümü yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde beş temel beceriyi içeren yöntemlerin uygulanmasında kullanılan ders materyali olarak kullanılan kitaplar hem öğrenci hem de öğretmen için önemli bir araçtır. Türkçe ve Türk Kültürü kitap serisi dinleme, okuma, yazma, konuşma ve anlama gibi becerileri geliştirmeye yönelik uygun bir dil öğretim aracı olarak kullanılmaktadır.

Bu kitap seti öğrencilerin dil seviyelerine göre değil sınıf seviyelerine göre hazırlanmıştır. Sınıf seviyelerine göre 1-3. sınıflar, 4-5. sınıflar, 6-7. sınıflar ve 8- 10. sınıflar olmak üzere dört farklı set oluşturulmuştur.

Ders saatinin haftada en fazla iki saat olduğu düşünüldüğünde yaş grupları için oluşturulan materyallerdeki metinlerin öğrencilerin sınırlı kelime bilgisini geliştirecek düzeyde hazırlanmadığı görülmüştür.

1-3. sınıflarda bulunan öğrencilerin yaş itibarı ile daha çok oyun çağında olmaları göz önüne alındığında hazırlanan setlerin karşılıklı konuşma ve oyun bölümleri yeterli değildir.

1-3. sınıflar için hazırlanan kitaplarda öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleri dikkate alınmamıştır.

1-3. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı üç sınıf düzeyini de içermektedir. Oysa ki 1. sınıf seviyesi diğer sınıflardan bağımsız olarak kendine has özellikler taşımaktadır. Bu kapsamda 1. sınıflara yönelik tek bir kitabın olmadığı, çalışma kitabının yetersiz kaldığı görülmüştür.

4-5. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı Türkçe ve Türk Kültürü olarak iki kısım halinde oluşturulmuştur. Türk Kültürü bölümündeki okuma metinleri ve içerik farklı disiplinleri bir arada vermiş, bu durum öğrencilerin konuları algılamasında zorluk oluşturmuştur.

4-5. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı içerdiği kelime sayısı bakımından oldukça seviyenin çok üzerindedir.

4-5. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı günlük hayatta kullanılan kelime sıklığı bakımından eksiklikler göstermektedir.

6-7. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı içindeki metinler hem Türkçe hem de Türk Kültürü bölümleri bakımından öğrencilerin yaş seviyesinin üzerindedir.

6-7. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı çok fazla kültür ögesi içermekte ve bu durum öğrenmeyi zorlaştırmaktadır.

8-10. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı görsel açıdan yetersizdir.

8-10. sınıflar için hazırlanmış olan ders kitabı anlaşılması zor ve uzun metinler içermektedir. Metinlerde yer alan kelimeler ve kültürel öğeler öğrenci seviyesinin üzerindedir.

Ayrıca Türkçe ve Türk Kültürü çalışma kitapları tüm sınıflar düzeyinde yeterli miktarda etkinlik içermemektedir.

Yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretimi için oluşturulacak metinler Türkçe öğrenenler için beş temel becerinin geliştirmesinde karşılaşılan sorunlara çözüm bulacak, bu sorunları ortadan kaldıracak nitelikte olmalıdır.

Ders kitaplarında seviyelendirme konusunda bir sorun vardır. Kitaplardaki seviyeyi oluşturmak için her sınıf seviyesine uygun “söz varlığı”nın tespit edilmesi ve bu esas alınarak metinlerin hazırlanması, kazandırılacak kelimelerin belirlenmesi ve çalışmaların planlanması gerekmektedir.

Yurt dışındaki çocukların ilgi alanları ve seviyeleri dikkate alınarak okuma metinlerinin oluşturulması gerekmektedir. Metinler hazırlanırken çocuğun hem okumayı

öğrenmesi, hem okuma alışkanlığı kazanması hem de günlük hayatta karşılaştığı durumların ele alınmasında yarar vardır.

Bilgiden ziyade Türkçeyi kullanma becerisinin ölçülmesine yönelik ölçme-değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bunun için öğrenci yeterliliklerini belirleyecek ve ölçme araçları geliştirecek ortak komisyon kurulmasında fayda vardır.

Set, görünüş olarak müstakil bir program izlenimi uyandırmamakta; Türkçe, Türk Tarihi, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Coğrafya, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin tümünü bünyesinde toplamakta; bu dersler de ayrı başlıklar altında *öğrenme alanı* olarak tanımlanmaktadır. Asıl amaç ana dili becerisini kazandırmak olduğu için müstakil bir Türkçe programı hazırlanmalı, diğer dersler bağımsız bir disiplin olarak ele alınarak bu dersler arasında disiplinler arası ilişki kurulmalıdır.

İleride okutulacak ders kitaplarının hazırlanmasında bölgesel farklar dikkate alınmalı, metinlerin seçiminden önce öğrenci seviyelerini tespit etmek için bu öğrencilerin “okuma hızlarının ölçülmesi, okuma hızları ile anlama yetenekleri arasındaki bağlar tespiti, aktif ve pasif kelime tespiti” çalışmaları yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Ateşal, Z. (2014). 8-10. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının hedef yaş düzeyine uygunluğu. *Turkophone*, 1(1), 62-73.

Çelik, Y., Gülcü, İ. (2016). Yurtdışında Kullanılan Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitaplarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 287 - 296, Haziran 2016

Çınar, İ., İnce, B. (2015). Türkçe Ve Türk Kültürü Ders Kitaplarındaki Söz Varlığına Derlem Temelli Bir Bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, ISSN: 2198 – 4999, Mannheim – GERMANY, Volume 3/1 April 2015 p. 198-209

Demir, T. (2010). Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı Kapsamındaki Türkçe Dersi Kazanımlarının Değerlendirilmesi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 3 (2010) 913-937

Deniz, K., Uysal, B. (2010). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni ve yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe ve Türk kültürü öğretim programı. *TÜBAR*, XXVII: 239-261.

Ekmekçi, V., Karadüz, A. (2015). Yurt Dışında Yaşayan İki Dilli Çocuklar İçin Hazırlanan Türkçe Ve Türk Kültürü Dersi Kitabına Eleştirel Bir Bakış. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/15 Fall 2015, Ankara.

Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İnce, B. (2011). Fransa Bağlamında 4-5. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu. *III. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı*, Türkçe Öğretimi Üzerine Çalışmalarda sunulmuş bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir

Özcan, E. (2011). 6-7. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu: Fransa Örneği. *Sakarya University Journal of Education (SUJE)*, 11, 16-24

Şen, Ü. (2010). Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarının Ana Dili Eğitimine Yönelik Millî Eğitim Bakanlığı Bünyesinde Yapılan Çalışma Ve Uygulamalar. *ZfWT* Vol. 2, No. 3

Uyar, Y. (2007). Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı 1-3. sınıflar, Devlet Kitapları, Ankara, 2010

Türkçe ve Türk Kültürü çalışma kitabı 1-3. sınıflar, Devlet Kitapları, Ankara, 2010

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı 4-5. sınıflar, Devlet Kitapları, Ankara, 2010

Türkçe ve Türk Kültürü çalışma kitabı 4-5.sınıflar, Devlet Kitapları, Ankara,2010

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı 6-7.sınıflar, Devlet Kitapları, Ankara,2010

Türkçe ve Türk Kültürü çalışma kitabı 6-7.sınıflar Devlet Kitapları, Ankara,2010

Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı 8-10.sınıflar Devlet Kitapları, Ankara,2010

Türkçe ve Türk Kültürü çalışma kitabı 8-10.sınıflar Devlet Kitapları, Ankara,2010

Türkçe ve Türk Kültürü öğretmen kılavuz kitabı Devlet Kitapları, Ankara,2010

Yeni Öğretim Programı. (2009).

http://strazburg.meb.gov.tr/habers/yeni_ogretim_program.pdf adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 01.06.2016).